

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

**ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО
ЗАХИСТУ**

**НАУКОВО – МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР МЕРЕЖІ ОСВІТНІХ УСТАНОВ
ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ**

ВИПУСКНА РОБОТА

На тему

Компетентність керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією та здійсненням заходів цивільного захисту

Слухач групи № _____

Осаулов Олександр Пилипович _____
Підпис слухача

Керівник роботи _____

До захисту _____
допущено \ не допущено

Підпис керівника робіт

2 0 1 8 рік

З М І С Т

1. Зміст вступу_____	2
2. Вступ _____	3
3. Рекомендоване матеріальне та наукове забезпечення _____	4
4. Компетентність керівного складу та фахівців в організації створення формувань цивільного захисту. _____	5
5. Загальні умови формування формувань цивільного захисту____	8
6. Готовність формувань цивільного захисту_____	9
7. Планування формувань цивільного захисту _____	10
8. Призначення керівників, фахівців та формувань цивільного захисту _	10
9. Список використаних джерел_	23
10 Післямова _____	24

2. ВСТУП

Успішне вирішення багатопланових і складних завдань, які покладені на Цивільний захист України, у значному ступеню будуть залежати від рівня підготовки керівників, фахівців та населення держави до дій у складній обстановці, яка може скластися внаслідок виникнення надзвичайних ситуацій техногенного, природного, екологічного та іншого характеру. Навчання осіб керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, здійснюється шляхом проведення функціонального навчання та практичної підготовки.

Внаслідок вивчення тематики кожний громадянин та працівник повинен:

твердо знати індивідуальні і колективні засоби захисту і уміло використовувати їх в умовах надзвичайних ситуацій;

знати сигнали цивільного захисту і уміти діяти за ними;

знати порядок проведення відселення і евакуації, свої обов'язки і дії при проведенні евакозаходів;

уміло проводити рятувальні і невідкладні аварійно-відновлювальні роботи в осередках ураження (зараження) і районах стихійних лих, оказувати само- і взаємодопомогу при пораненнях і ураженнях;

уміти виготовляти найпростіші засоби захисту органів дихання, проводити герметизацію свого житла та виконувати роботи з пристосування під укриття заглиблених і наземних споруд.

Завдання підготовки населення та працівників з цивільного захисту можуть бути якісно виконані тільки тоді, коли керівники та фахівці ясно представляють можливу обстановку, яка може скластися на об'єкті, в районі (місті обласного підпорядкування) внаслідок НС і способи ліквідації їх наслідків.

Підготовка до занять включає: особисту підготовку керівника та фахівця; вибір і підготовку місця проведення заняття; підготовку засобів матеріального забезпечення; підготовку тих, кого навчають.

Відправні дані з організації і методики проведення занять керівники та фахівці отримують під час навчання на обласних (міських, районних, міжрайонних) курсах цивільного захисту і на інструкторсько-методичних заняттях, які проводяться керівниками штабів цивільного захисту та з надзвичайних ситуацій об'єктів господарської діяльності.

Інструкторсько-методичні заняття, в залежності від ступеню підготовленості керівників та фахівців, можуть проводитися перед кожним або одночасно з декілька занять. На них роз'яснюються особливості проведення наступних занять, виходячи з специфіки організації і ведення цивільного захисту на даному об'єкті чи території.

Готуючись до заняття, керівники та фахівці з організації та здійснення цивільного захисту повинні:

уяснити тему і її зміст;

вивчити рекомендовану програмою і іншу, що відноситься до теми, літературу;

визначити навчальні питання і час на вивчення кожного із них;

підібрати місце проведення занять;

визначити засоби матеріального забезпечення і порядок їх підготовки до заняття;

скласти план-конспект.

Особлива увага при підготовці керівники та фахівці повинні приділяти визначенню навчальних питань.

План-конспект – це робочий документ керівника та фахівця який дозволяє йому твердо проводити заняття, нічого не пропускаючи і дотримувати послідовність при вивченні матеріалу.

Докладність викладення у плані-конспекті матеріалу і методики проведення заняття залежить від опиту і ступеню підготовки керівника та фахівця.

План-конспект затверджується керівником ЦЗ та з НС суб'єкта господарської діяльності.

Досягнення цілей заняття у більшому ступеню залежить від місця проведення і матеріального забезпечення. При недостатній забезпеченості матеріальними засобами начальник штабу ЦЗ та з НС об'єкту повинен спланувати заняття навчальних груп у різні строки для того, щоб кожна із них була забезпечена всім необхідним для практичного навчання. Всі засоби матеріального забезпечення повинні бути підготовлені для занять завчасно.

Кожне заняття керівник та фахівець починає з доповіді старшого групи про готовність до заняття, перевірки наявності навчальних засобів та готовності засобів матеріального забезпечення.

Після цього він називає тему, навчальну ціль (мету) і приступає до відпрацювання навчальних питань у послідовності, передбаченій план-конспектом. При необхідності керівник та фахівець постановкою 2-3 контрольних питань перевіряє ступінь освоєння раніше вивчених тем.

В ході заняття керівник та фахівець повинен прививати навчальним тверді практичні навички щодо дій в умовах аварій, катастроф та стихійних лих, підвищувати їх психологічну підготовку.

Керівник та фахівець повинний виховувати у навчальних готовність переборювати труднощі і чутливість страху, витримувати нервово-психологічні навантаження, які будуть виникати при ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, але при цьому суворо дотримувати заходи безпеки, особливо при проведенні рятувальних і невідкладних аварійно-відновлювальних робіт.

Кожне заняття закінчується коротким підсумком, де керівник та фахівець нагадує тему і мету заняття, позитивні сторони і недоліки, вказує як їх ліквідувати, називає тему наступного заняття і рекомендує літературу для підготовки за темою.

3. Рекомендоване матеріальне та наукове забезпечення

- 1. Стенди або схеми в класі:**
1. Законодавча база ЦЗ України.
 2. Нормативна база ЦЗ України.
 3. Структура ЄДС НС.
 4. Структура територіальної підсистеми ЄДС НС.
 5. Концепція захисту населення і територій від НС.
 6. Структура ЦЗ України.
 7. Структура ЦЗ суб'єкта господарської діяльності.
 8. Класифікація надзвичайних ситуацій.
 9. Основні характеристики надзвичайних ситуацій.
 10. Структура плану цивільного захисту.
 11. Управління, оповіщення і зв'язок ЦЗ.
 12. Сигнали цивільного захисту.
 13. Сили цивільного захисту.
 14. Захист населення і територій в НС.
 15. Інженерний захист населення в НС.
 16. Засоби індивідуального захисту населення.
 17. Засоби радіаційної і хімічної розвідки та дозконтролю.
 18. Евакуаційні заходи в надзвичайних ситуаціях.
 19. Дії органів управління і сил ЦЗ та населення в НС.
 20. Рятувальні і невідкладні аварійно-відновлювальні роботи.
 21. Засоби і способи боротьби з пожежами.
 22. Само- і взаємодопомога при надзвичайних ситуаціях.

- 1. Засоби індивідуального захисту органів дихання.**
- 2. Засоби індивідуального захисту шкіри.**
- 3. Медичні засоби захисту.**
- 4. Засоби колективного захисту (сховища, ПРУ).**
- 5. Засоби матеріально-технічного забезпечення особового складу формувань ЦЗ.**
- 6. Засоби пожежогасіння і протипожежний інвентар.**
- 7. Навчальне місце (навчальні місця, класи і т.п.).**

Методичні розробки не слід приймати за шаблон. Вони мають за мету дати керівникам та фахівцям відповідні дані з підготовки і проведення занять з організації та здійснення заходів цивільного захисту. Матеріал методичних розробок необхідно використовувати з урахуванням специфіки роботи кожного суб'єкта господарської діяльності і особливостей організації і ведення ЦЗ на ньому, рівня підготовки навчаних, матеріальної забезпеченості занять та інших місцевих умов.

4. Компетентність керівного складу та фахівців в організації створення формувань цивільного захисту.

Компетентність керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією створення та здійсненням заходів цивільного захисту

підтверджується в першу чергу в спроможності керівників та фахівців в організації створення та діяльності формувань, які забезпечують запобігання та безпеку працівників на об'єктах господарської діяльності та населення на відповідних територіях на яких виникнули надзвичайні ситуації, а також у разі їх ліквідації.

У відповідності з **Кдексом цивільного захисту України** створюються формування ЦЗ в областях, містах, районах, на підприємствах, в установах і організаціях незалежно від форм власності і підпорядкування, які є складовою частиною цивільного захисту.

До формувань цивільного захисту наприклад входять:

розвідувальні групи, ланки і пости радіаційного та хімічного спостереження - для ведення розвідки в осередках ураження і зонах лиха, місцях розміщення формувань та населення, на маршрутах висування, а також для спостереження за радіаційною, хімічною та біологічною обстановкою;

команди, групи і ланки зв'язку - для забезпечення зв'язком начальників та їх органів управління ЦЗ;

медичні та протиепідемічні загони, бригади, групи, санітарні служби і пости - для ведення медичної і бактеріологічної розвідки, надання медичної допомоги, проведення протиепідемічних та санітарно-гігієнічних заходів в осередках ураження;

протипожежні та лісопожежні команди, відділення та ланки - для локалізації та гасіння пожеж на об'єктах, маршрутах висування, районах масових лісових пожеж;

інженерні команди, групи і ланки - для ведення інженерної розвідки, рятувальних та аварійно-відновлювальних робіт, відбудови та ремонту доріг і дорожніх споруд, підривних робіт;

аварійно-технічні команди - для ведення аварійно-технічних робіт на мережах і спорудах комунального енергетичного господарства;

загони, команди, групи, станції і пункти протирадіаційного та протихімічного захисту - для ліквідації наслідків радіоактивного і хімічного зараження (проведення санітарної обробки особового складу формувань та населення, обез-зараження території, споруд і техніки, організації спостереження за радіаційною і хімічною обстановкою);

автомобільні загони і колони - для перевезення у позаміську зону розосередженого персоналу і населення, вивіз матеріальних цінностей, перевезення сил ЦЗ, евакуація уражених в лікарняні заклади, підвіз робочих змін, доставка матеріальних засобів;

групи охорони громадського порядку - для несення комендантської служби та підтримки порядку в населених пунктах, на об'єктах, в районах розміщення, пунктах збору, маршрутах вивозу персоналу і населення, висування сил ЦЗ в осередки ураження і райони лиха;

підрозділи харчування (рухомі пункти харчування) - для забезпечення гарячим харчуванням особового складу формувань у разі проведення рятувальних та інших невідкладних робіт, потерпілого населення та уражених в загонах медичної допомоги;

підрозділи торгівлі продовольчими товарами (рухомі пункти продовольчого постачання) - для забезпечення особового складу формувань сухим пайком у разі відсутності гарячої їжі;

підрозділи торгівлі промисловими товарами (рухомі пункти речового постачання) - для забезпечення санітарно-обмивальних пунктів і загонів першої медичної допомоги обмінним одягом, білизною та взуттям;

рухомі автозаправні станції - для забезпечення техніки формувань паливом і мастильними матеріалами;

ланки підвозу води – для забезпечення особового складу формувань і населення водою;

підрозділи технічного забезпечення (рухомі ремонтно-відновлювальні та евакуаційні групи) - для поточного ремонту техніки в польових умовах та її евакуації;

команди, бригади, групи і ланки по захисту сільськогосподарських тварин – для ведення ветеринарної розвідки, ветеринарної обробки уражених тварин, захисту тварин, фуражу та джерел води, обеззараження фуражу, продуктів тваринного походження, місць розміщення худоби, проведення профілактичних ветеринарно-санітарних і охоронно-карантинних заходів;

команди, бригади, групи і ланки по захисту сільськогосподарських рослин - для ведення фітопатологічної і ентомологічної розвідки, проведення заходів щодо захисту рослин і продуктів рослинництва, обеззараження сільськогосподарських угідь та продуктів рослинництва.

У разі необхідності, за рішенням відповідних керівників цивільного захисту, можуть створюватися формування ЦЗ іншого профілю.

На підприємствах лісного господарства створюються лісотехнічні та лісопожежні формування (команди, відділення, групи).

В установах і на об'єктах водного транспорту додатково створюються морські (річкові) аварійно-рятувальні загони (групи), призначені для ведення рятувальних та інших невідкладних робіт на акваторіях, водних шляхах та прибережних об'єктах.

На підприємствах енергетики, залізничного, повітряного транспорту, зв'язку для рішення завдань ЦЗ безпосередньо на власних об'єктах крім спеціальних відомчих формувань створюються рятувальні, аварійно-відновлювальні та аварійно-технічні команди, а також інші формування ЦЗ в залежності від наявності бази створення.

На базі будівних та будівельно-монтажних організацій, незалежно від відомчої приналежності та форм власності, крім територіальних формувань ЦЗ загального призначення, створюються такі територіальні формування забезпечення: групи інженерної розвідки; команди по ремонту та відновленню доріг та мостів; команди підричних робіт.

На підприємствах сільського господарства створюються такі формування : зведені команди (групи), пости РХС, СД, протипожежні (команди, відділення, ланки), команди (групи) захисту тварин і рослин, інші формування.

У державних установах та організаціях для виконання завдань ЦЗ, при наявності відповідної бази створюються такі формування : зведені загони, команди, групи, ланки, пости РХС та інші.

В учбових закладах (в залежності від профілю) створюються формування (медичні, зв'язку, захисту тварин і рослин, розвідувальні, охорони громадського порядку та інші).

5. Загальні умови формування формувань цивільного захисту.

Формування цивільного захисту комплектуються робітниками та службовцями без звільнення їх від основної роботи.

До складу формувань зараховуються на добровільних засадах працездатні громадяни України - чоловіки віком від 18 до 60 років і жінки - від 18 до 65 років, за винятком жінок, які мають дітей до 8 років, військовозобов'язаних, які мають мобілізаційні приписи, а також осіб, що входять до складу аварійних служб і спеціалізованих професійних формувань підприємств.

Дозволяється зачислити в склад формувань ЦЗ працюючих чоловіків за віком старше 60 років та жінок старше 55 років з їх особистої згоди.

Зарахування громадян до складу формувань обумовлюється окремим пунктом при укладанні трудової угоди з адміністрацією підприємства.

Успішне вирішення завдань цивільного захисту буде залежати від компетентності та умілого виконання керівним складом та фахівцями своїх обов'язків.

Керівник формування цивільного захисту зобов'язаний:

1. Знати організацію, призначення та можливості формування, порядок забезпечення технікою та майном.

2. Знати рівень підготовки, моральні та ділові якості підлеглих.

3. Постійно удосконалювати особисту підготовку по ЦЗ, організувати та проводити з особовим складом заняття, навчання, тренування.

4. Уміло керувати роботою формування, постійно підтримувати взаємодію з іншими формуваннями ЦЗ (під час проведення РіНР).

5. Рішуче та енергійно добиватися виконання поставлених завдань, проявляючи ініціативу і, у випадку необхідності, самостійно приймати рішення у відповідності з обставинами.

6. Турбуватися про забезпечення особового складу формувань ЦЗ засобами індивідуального захисту, слідкувати за виконанням мір безпеки при роботі з технікою, під час маршу, а також своєчасно приймаючи заходи щодо захисту від вторинних факторів ураження.

7. Навчати особовий склад умінню засовувати засоби індивідуального захисту, прилади радіаційної, хімічної розвідки та дозиметричного контролю, проведенню обеззараження та санітарної обробки людей.

8. Постійно знати наявність особового складу формування, наявність та стан техніки, паливно-мастильних та інших матеріальних засобів.

9. Організувати матеріальне та технічне забезпечення формування ЦЗ.

10. Здійснювати контроль за правильним використанням, утриманням та зберіганням майна, спеціальної техніки, періодично особисто перевіряти їх справність та зберігання.

11. Постійно заохочувати смілі, розумні та ініціативні дії підлеглих.

Одним із головних обов'язків командирів формувань ЦЗ являється робота по підтриманню формування в постійній готовності до виконання завдань цивільного захисту.

Громадяни України, які зараховані у склад формувань ЦЗ зобов'язані :

проходити навчання у групах підготовки по ЦЗ, під час тактико-спеціальних навчань, перевірок стану цивільного захисту об'єкту та при підвищенні кваліфікації;

брати участь в тренуваннях та навчаннях цивільного захисту;

утримувати закріплену за ними техніку, майно та інструмент у справному стані;

знати стан техногенної безпеки на об'єкті;

знати обстановку на техногенних небезпечних об'єктах в зону ураження яких попадає суб'єкт господарської діяльності;

підвищувати свою професійну, фізичну та морально-психологічну підготовку;

брати участь в рятувальних роботах, виконувати інші задачі, покладені на формування.

Громадяни, які зараховані у склад формувань і ухиляються від виконання обов'язків з питань ЦЗ притягуються до відповідальності згідно чинному законодавству.

6. Готовність керівників та фахівців формувань цивільного захисту

Постійна готовність формувань цивільного захисту досягається:

завчасною підготовкою його до виконання покладених на нього завдань;

високим морально-психологічним станом особового складу;

забезпеченням формування засобами індивідуального захисту та іншим майном;

високим ступенем готовності автотранспорту, спеціальної техніки та засобів малої механізації;

високими навичками командно-начальницького складу і особового складу формування ЦЗ;

знанням командно-начальницьким та особовим складом формування ЦЗ особливостей об'єктів можливих пошукових та невідкладних аварійно-відновлювальних робіт;

безперервним та стійким управлінням, наявністю необхідних запасів та своєчасним їх поповненням.

Для проведення заходів цивільного захисту керівники та фахівці за командою органів управління ЦЗ, підприємства, установи і організації на підставі рекомендацій територіальних органів управління з питань надзвичайних

ситуацій та цивільного захисту населення розробляють плани цивільного захісу.

Приведення формувань у готовність до дій за призначенням здійснюється згідно з планами, які розробляються на підприємствах в організаціях і установах. В планах визначаються основні завдання, які покладені на формування, перелік заходів, які проводяться, час і виконавці, необхідні документи, які використовуються під час приведення в готовність. Відпрацьовуються, як додаток до плану, необхідні схеми, розрахунки та інше. Плани завчасно вивчаються з усіма виконавцями.

7. В планах цивільного захисту передбачається:

- порядок і строки оповіщення і збору особового складу формувань;
- порядок і строки видачі табельного майна та інших матеріальних засобів;
- строки готовності;
- питання управління формуванням в період збору, приведення в готовність, висування в райони зосередження або в райони рятувальних робіт, організація комендантської служби;
- питання взаємодії з іншими формуваннями;
- порядок забезпечення та інші питання.

Строки приведення формувань в готовність встановлюється вищестоящими органами управління у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від НС виходячи із місцевих умов, але вони не повинні перебільшувати 12 годин.

Готовність формувань перевіряється у ході планових перевірок стану ЦЗ і навчань цивільного захисту, але не менше одного разу на три роки. При цьому визначається :

- час збору формувань, приведення їх у готовність, вихід у райони зосередження, до об'єктів рятувальних робіт;
- готовність і здатність формувань вирішувати завдання цивіного захисту згідно призначення;
- забезпеченість формувань засобами індивідуального захисту, технікою, майном і спецодягом, порядок їх зберігання та готовність до використання;
- реальність усіх розрахунків;
- відповідність кількості, чисельності, організаційної структури осначеності формувань характеру та обсягу завдань з урахуванням особливостей виробництва, специфіки міста, району, області, регіону.
- на марші.

ВИСНОВКИ

Успішне та своєчасне проведення заходів цивільного захисту багато залежить від підготовки керівного складу та фахівців, від знання та уміння виконувати свої обов'язки у важких умовах під час ліквідації наслідків аварій, катастроф та стихійного лиха, по керівництву підлеглими.

Високий рівень професійної підготовки, компетентність, добрі організаторські здібності, сильна воля, особлива сміливість, вміння швидко та вірно оцінювати обстановку, приймати рішення та наполегливо втілювати їх в життя - це головні якості, які необхідні як керівнику так і рятувнику в екстремальних умовах НС.

8. Призначення керівників, фахівців та формувань цивільного захисту.

Головне призначення керівників, фахівців та формувань (територіальних і об'єктових) це – пошук та визволення потерпілих з під завалів будівель і споруд, оповзнів, снігових лавин тощо.

Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій - це проведення рятувальних робіт з усуненням безпосередньої загрози життю та здоров'ю людей, відновленням життєзабезпечення населення. Слід відзначити, що відбудова об'єктів, що потерпіли, до компетенції органів управління з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення не входять,

При виконанні рятувальних робіт здійснюються наступні заходи:

- проведення розвідки, установлення обсягу та ступеню руйнувань, розмірів зон зараження, швидкості і напрямку розповсюдження ураження або пожежі.
- виявлення об'єктів і населених пунктів, яким безпосередньо загрожує небезпека,
- визначення необхідного угруповання сил і засобів для запобігання і локалізації небезпеки, рятування людей, тварин і матеріальних цінностей із районів ураження (зараження), осередків пожеж і катастрофічного затоплення;
- проведення інших невідкладних робіт в інтересах забезпечення рятувальних робіт.
- організація комендантської служби, охорона матеріальних цінностей;
- відновлення життєздатності населених пунктів і об'єктів;
- пошук, розпізнавання і поховання загиблих.

На першому етапі вирішуються завдання: з екстреного захисту населення; запобігання розвитку чи зменшення впливу наслідків; підготовці до виконання рятувальних робіт. Основними заходами з екстреного захисту населення є:

- оповіщення про небезпеку;
- використання засобів захисту;
- додержання режимів поведінки;
- евакуація з ділянок і районів в яких існує загроза ураження людей;
- застосування засобів медичної профілактики і надання потерпілим медичної та інших видів допомоги.

Для зменшення впливу наслідків формуваннями вирішуються наступні задачі:

- локалізація аварії;
- зупинка чи зміна технологічного процесу виробництва;
- попередження і гасіння пожеж.

Заходи з підготовки до виконання рятувальних робіт включають:

- приведення в готовність органів управління і сил цивільного захисту,
- проведення розвідки і оцінки обстановки, яка склалася.

На другому етапі проводяться рятувальні роботи, які включають: проведення рятувальних (пошук та витягнення потерпілих із завалів, палаючих будівель, пошкоджених транспортних засобів, евакуація (винос, вивід, вивіз) людей із зони аварії, катастрофи чи стихійного лиха, надання першої медичної та інших видів допомоги) та невідкладних (локалізація аварій, розбирання завалів, укріплення конструкцій, які загрожують обвалам, відновлення комунально-енергетичної мережі, відновлення ліній зв'язку, доріг і споруд в інтересах рятувальних робіт, проведення санітарної обробки людей, проведення дегазації, дезактивації і дезинфекції одягу, транспорту, техніки, доріг, будівель, території) робіт.

На третьому етапі вирішуються завдання щодо забезпеченню життєдіяльності населення, яке потерпіло внаслідок надзвичайних ситуацій (відновленню житла чи будівництву нового, відновлення енерго- і водопостачання, об'єктів комунального обслуговування, ліній зв'язку, організація медичного обслуговування населення, постачання продовольства і предметів першої необхідності, дезактивація або дегазація, дезинфекція території, об'єктів).

Формування можуть залучатися до проведення пошуково-рятувальних та інших невідкладних робіт з метою пошуку та визволення потерпілих з під завалів будівель і споруд, оповзнів, снігових лавин, заносів тощо відразу після отримання даних розвідки.

Визначення місць знаходження потерпілих можливо шляхом оклику через вентиляційні канали та отвори, використанням ліній зв'язку і радіотрансляційної мережі, що збереглися, за допомогою звуколокації та використання службових собак.

Перед проведенням робіт з пошуку та звільненню людей із завалів необхідно провести гасіння пожеж, знеструмлення ліній електромереж, відключення систем газо-, тепло-, водозабезпечення та каналізації

Роботи з пошуку та звільненню людей розпочинаються з розчистки завалів на входах в будівлі, споруди, сховища, укриття та підвалів, пробивання отворів в стінах і на перекриттях, а якщо необхідно то і устрою підземних галерей. Якщо швидко не вдається звільнити людей із завалених сховищ (укриттів, підвалів тощо), тоді в першу чергу необхідно організувати подачу свіжого повітря через пробиті отвори, які можна використовувати для передачі води, продуктів харчування та медикаментів. Подачу повітря у захисні споруди та підвали можливо також через розчищені та відновлені повітряні забірні шахти використовуючи для подачі повітря вентилятори та компресорні установки.

Для розбирання завалів, коли завали дуже великі і розчищення неможливо зробити швидко, використовують техніку (бульдозери, екскаватори, крани, грейдери тощо).

У тих випадках, коли полотно дверей або ставні лаза розчистити важко або вони деформовані, необхідно їх зняти з петель і видалити, у крайньому випадку можна прорізати у них отвір для проходу.

Для того, щоб входи або запасні лази було легше найти під завалом, їх місцезнаходження, як правило, їх визначають за допомогою плану об'єкту і найбільш міцних споруд або предметів (постаменти, стовпи огорожі, світові ліхтарі, фундаменти тощо).

Якщо необхідно відкривати захисну споруду шляхом проби-вання отвору у перекритті або стіні, то до початку робіт необхідно визначити, у якому місці ці роботи можливо виконати найшвидше, і при цьому не пошкодити стан людей, які знаходяться в ньому.

Щоб пробити отвір в покритті (перекритті), до нього розчищають зверху підхід. Підхід до стін захисних споруд можна зробити із сусідніх суміжних приміщень шляхом розчищення завалу або устроєм підземної галереї.

Найшвидше можна розчистити завали за допомогою бульдозеру або екскаватору, а в місцях малодоступних для підходу і роботи механізмів за допомогою кранів і лебідок. Ця робота може виконуватися вручну, а при наявності компресора отвори в перекритті і стінах пробивають за допомогою пневматичних інструментів, а при їх відсутності - вручну.

Якщо виник великий завал, розчищення якого займе багато часу, роблять підземну штольню. Але ці роботи дуже важкі, і для їх виконання необхідні опитні спеціалісти. Ось чому такий спосіб використовують дуже рідко.

Якщо конструкції укриттів пошкоджені або частково зруйновані, то всі роботи необхідно проводити дуже обережно, щоб не викликати нових обрушень.

Потерпілих, які можуть опинитися в завалах внаслідок обрушення будинків і споруд, дуже важко знаходити. Ось чому роботи з надання допомоги потерпілим в завалах, повинні починатися з огляду і прослуховуванню завалів, а також з опитування навколишніх. Одночасно з цим приймаються заходи, які повинні не допустити наступних обрушень; відключенню від газової і електричної мережі, призупинення подачі води. Тільки після цього приступають до витягування потерпілих. Такі роботи, як правило, виконують шляхом устрою проходу в завалу збоку або зверху з одночасним закріпленням навколишніх частин завалу. Розбирати завал можна лиш у тих випадках, коли є повна впевненість, що при цьому не виникне переміщення завалу, що може негативно вплинути на стан потерпілих і утруднить їх спасіння.

Устрій проходів в завалах полегшується тим, що великомасштабні елементи конструкцій при обрушенні, часто займають нахилене положення, стаючи розпіркою з іншими конструкціями або ділянками стін, які збереглися; внаслідок чого під ними зберігаються порожнини. У цих порожнинах люди можуть зберігатися навіть у тих випадках, коли будинок (споруда) повністю зруйнована. Вільні порожнини можуть виникати в завалі також під найбільш міцними меблями або іншими предметами домашнього вжитку (стіл, ліжка, холодильник тощо).

При переміщенні в завалах необхідно більше використовувати порожнини, щоб мінувати великих робіт з пробивання стін (перекриття). При цьому важливо старанно закріплювати конструкції, що створили порожнини, щоб не допустити їх про-сідання і завалу проходу. При наближенні до потерпілого робо-ти необхідно проводити з великою обережністю.

Прохід в завалі повинен мати розміри(0,5x0,6 м), які дозволяли б проповзти людині. Безпосередньо біля потерпілого завал убирають дуже обережно, щоб не нашкодити потерпілому. Звільняти потерпілого необхідно, як правило, руками, щоб не нанести йому нових ран.

Якщо потерпілий придавлений глибою або важкою конструкцією, то в ряду випадків необхідно користуватися домкратами (рейковими, гідравлічними та пневматичними).

У тих випадках, коли потерпілий не втратив свідомість, у нього необхідно узнати, були біля нього другі люди і де вони приблизно знаходилися.

Порядок надання першої допомоги і спосіб виносу потерпілого із завалу залежить від того у якому стані знаходиться потерпілий і яка частина тіла у нього пошкоджена.

Якщо потерпілий знаходиться у напівзруйнованому будинку (споруді), виходи із якого зруйновані або завалені, то його необхідно як можливо швидше винести звідти, так як можливо нове обрушення або розповсюдження пожежі.

Спасіння потерпілих із верхніх поверхів напівзруйнованих будинків (споруд), якщо нема безпосередньої небезпеки нового обрушення, виконується за допомогою приставних або мета-левих драбин, автовишек, пожежних драбин, кранів, альпіністського спорядження, колисок, брезенту, який використовується для вільного падіння людини тощо.

У ряді випадків можливо винесення потерпілого через суміжні квартири, за допомогою пробивання отвору в стінах квартир, в яких збереглися входи.

Обрушення нестійких конструкцій будинків (споруд) прово-диться з дотриманням наступних правил:

проведення розрахунків щодо підбору монтажних машин і механізмів, схем їх безпечного руху у процесі роботи і схем демонтажу;

створення кордонів небезпечних зон потенційно небезпечних факторів, а також інвентарних огорожень цих зон;

створення місця безпечного складування конструкцій, деталей тощо;

використання раціональних вантажних захоплюючих пристосувань і засобів тимчасового закріплення конструкцій, деталей тощо;

дотримання безпечної послідовності демонтажних робіт;

розрахунків з перевірки конструкцій на демонтажну стійкість і засобів для її забезпечення;

наявності засобів безпечного проведення демонтажних робіт, а також засобів індивідуального захисту особового складу;

створення штучного освітлення робочого місця демонтаж-них робіт.

До проведення демонтажних робіт допускається особовий склад формувань, який має відповідну підготовку і перевірку знань безпечного проведення робіт та інструктаж на робочому місці.

На місці проведення демонтажних робіт встановлюється єдиний порядок обміну сигналами між особою, що керує під'їздом (від'їздом) транспорту (або місцем складування вантажу) і машиністом підйомного крану (автомобільного, баштового, на пневмоходу), а також робітниками на відтяжках.

Підсилення стін і перекриттів, що можуть обрушитися і створити ще більший завал, створення огорожень у небезпечних місцях, закриття зруйнований отворів та інші заходи, які повинні забезпечити нормальну роботу рятувальників та громадян, виконуються за допомогою конструкцій та деталей із залізобетону, тимчасових дерев'яних конструкцій, використанням різного роду домкратів, підпірок тощо.

При виконанні різних видів аварійно-рятувальних робіт в осередках ураження та зонах зараження в силі залишаються вимоги державних стандартів з техніки безпеки і виконання робіт у різних галузях господарства, галузевих стандартів, галузевих і об'єктових правил та інструкцій з техніки безпеки в окремих галузях і виробництвах, а також вимоги контрактів, які заключаються з рятувальниками, статутів і положень про сили цивільного захисту, наказів керівників цивільного захисту територій та суб'єктів господарської діяльності.

Формування можуть використовуватися для проведення евакуації людей та майна із зон затоплення (підтоплення) осередків пожеж та забруднених територій радіоактивними та хімічними сильнодіючими речовинами.

У зонах катастрофічного затоплення формування займаються виносом майна потерпілих та його завантаженням на вантажні автомобілі, виводом людей із небезпечних ділянок. У першу чергу надається допомога людям зрілого віку та дітям, які евакуюються у першу чергу.

Головне призначення інженерних формувань (територіальних і об'єктових) проведення запобіжних робіт при загрозі виникнення надзвичайних ситуацій, пошуку та визволенню потерпілих з під завалів в осередках ураження, проведення інженерних і невідкладних аварійно-відновлювальних робіт.

Інші невідкладні роботи в осередках ураження (зараження) та зонах катастрофічного затоплення (підтоплення) включають:

прокладання колонних шляхів і устрій проїздів (проходів) у завалах і зонах зараження;

локалізацію аварій на газових, енергетичних, водопровідних, каналізаційних і технологічних мережах з метою створення необхідних умов для проведення пошуково-рятувальних робіт;

закріплення або обвал конструкцій будинків і споруд, що загрожують обвалом і не дозволяють безпечному руху транспорту і проведення рятувальних робіт;

ремонт та відновлення пошкоджених і зруйнованих ліній зв'язку і комунально-енергетичних мереж з метою забезпечення пошуково-рятувальних робіт, а також захисних споруд на випадок нових надзвичайних ситуацій;

виявлення, знешкодження і знищення вибухонебезпечних предметів.

До інженерних робіт, крім прокладки колонних шляхів руху і організації переправ, відносяться: розбирання завалів, відкопування і відкриття завалених підвалів і сховищ (укриттів), подання повітря в заваленні (сховища) укриття і підвали, організація тимчасової подачі електроенергії, води та її фільтрації, знаходження і рятування людей, аварійно-відновлювальні роботи на комунальних і енергетичних мережах та інші аварійні роботи на пошкоджених будівлях, транспортних та інших спорудах.

Інженерні формування також застосовуються при зведенні дамб, водовідводних каналів, при ліквідації підтоплень будівель та споруд.

Внаслідок ударної хвилі або природних катаклізмів у населеному пункті може бути зруйноване або ушкоджене значна кількість житлових будинків, у результаті чого велика кількість населення залишиться без притулку. Тому основною задачею інженерних формувань, після порятунку людей, є локалізація аварій і проведення невідкладних відбудовних робіт у тих будинках, що можна буде використовувати як тимчасове житло. Підсилення стін і перекриттів, що можуть обрушитися і створити ще більший завал, створення огорожень у небезпечних місцях, закриття зруйнованих отворів та інші заходи, які повинні забезпечити нормальну роботу рятувальників і громадян, виконуються за допомогою конструкцій та деталей із залізобетону, тимчасових дерев'яних конструкцій, використанням різного роду домкратів, підпірок та інші заходи, що повинні забезпечити нормальну роботу і попередити замерзання будинкових водопровідних, каналізаційних і опалювальних мереж у холодний час року.

Аварійні і відновлювальні роботи на комунальних та енергетичних мережах включають роботи, які спрямовані:

- на системах водо забезпечення, знаходження колодязів (камер), їх відкопуванню і відключенню вводів в будинки або часток мережі;

- на мережах каналізації – на запобігання загрози затоплення об'єктів, відводу в безпечні місця стічних вод, що витікають на поверхню землі, устрою перепусків в обхід зруйнованих часток мереж;

- на мережах теплозабезпечення – знаходження і відкривання оглядових колодязів і камер близько розташованих біля теплоелектростанцій або котельних та відключення мереж тепло-забезпечення;

- на системах газозабезпечення – відключення подавання газу шляхом закриття засувки на магістральних та газорозподільчих магістралях, газгольдерах та домових вводах;

- на системах електрозабезпечення – відключення розподільчих мереж (сітей) або окремих ділянок мереж електрозабезпечення та домових вводів.

Але в деяких випадках прийдеться виконувати і невідкладні, відбудовні роботи, пов'язані з проведенням рятувальних робіт і наданням допомоги постраждалим.

Інженерні формування можуть забезпечувати, у разі необхідності:

- електричною енергією від пересувних електростанцій потужністю до 50 кВт і напругою 230 В;

водою від автофільтрувальних станцій: МАФС-2 до 8 куб. м води за годину; МАФС-3 до 4 куб. м води за годину; ВВС-25 до 2,5 куб. м води за годину;

водою за допомогою опріснювальних установок: ПОУ-4 до 320 л на годину; ОПС до 1800 л на годину;

водою при підвозі поливомийними машинами: ПМ-6 4 куб. м води за один рейс; ПМ-8 до 5,5 куб. м; МПМ-1 до 3,5 куб. м; МПМ-2 до 5 куб.м; МПМ-5 до 8 куб. м води за один рейс;

проводити бурові роботи на воду глибиною від 15-25 до 100-250 м (у залежності від марки станків і машин).

Основними способами ліквідації аварій на комунально-енергетичних системах є:

відключення зруйнованих частин внутрідомових мереж з відкриттям колодязів, камер, закриттям засувок і розбиранням зава-лів над ними;

ліквідація витікання газу на газопроводах середнього або великого тиску тимчасовим відключенням пошкодженої частини шляхом закриття засувок, заміни пошкодженої частини газо-проводу і встановленням підсиленої муфти; заміна пошкоджених діляниць і окремих елементів мереж новими;

переведення споживачів на резервні або обхідні мережі сис-тем життєзабезпечення;

відключення другорядних споживачів або переведення подавання їм енергоносіїв за змінним графіком;

проведенням відновлювальних робіт на окремих елементах та пошкоджених діляницях комунально-енергетичних систем за спрощеними схемами.

Відновленням роботи комунально-енергетичних систем займаються, як правило, аварійно-відновлювальні формування Міненерго, компанії “Нафтогаз”, комунальних служб обласних та районних державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування та суб’єктів господарської діяльності, які створюють ці формування та залучені сили цивільного захисту.

Мережа спостереження і лабораторного контролю (МСЛК) призначається для проведення спостереження і лабораторного контролю за станом зараженості навколишнього природного, розвідки населених пунктів і територій, що підверглися зараженню, відбору проб і проведення лабораторних досліджень зараженості об’єктів середовища радіоактивними і хімічними речовинами та бактеріальними засобами.

Радіаційна і хімічна розвідка, дозиметричний та хімічний контроль, є одним із головних заходів, що здійснюються в ході ліквідації наслідків радіаційної (хімічної) небезпечної надзвичайної ситуації і спрямовані на виявлення радіаційної (хімічної) обстановки в районі аварії (катастрофи).

Крім того, проведенням радіаційної і хімічної розвідки, робіт з проведенням санітарної обробки людей, дегазації, дезактивації і дезинфекції займаються формування протирадіаційного і протихімічного захисту.

Для забезпечення харчуванням, продовольчим та речовим майном сил цивільного захисту в умовах проведення пошуково-рятувальних та інших невідкладних робіт в осередках ураження і зонах зараження та населення, яке по-терпіло внаслідок над-звичайних ситуацій, створюються спеціальні рухомі

підрозділи громадського харчування, торгівлі продовольчими товарами та предметами першої необхідності.

Для захисту сільськогосподарських об'єктів, тварин і рослин від радіоактивних, хімічних речовин і бактеріальних засобів та інших надзвичайних ситуацій використовуються спеціальні сільськогосподарські формування цивільного захисту – команди (групи, ланки) захисту сільськогосподарських тварин (рослин), ветеринарної допомоги, розвідки тощо.

Для боротьби з масовими пожежами в лісах залучаються мобільні, технічно оснащені сили, спроможні організовано і швидко звітати боротьбу з вогнем. Такими силами є військові частини і формування ЦЗ (протипожежні команди, відділення та ланки).

Пожежі нерідкі в містах і інших населених пунктах, на об'єктах господарської діяльності, різноманітних спорудах і на транспорті. Пожежі на об'єктах господарської діяльності найчастіше є неодмінними супутниками аварій і катастроф та інших надзвичайних ситуацій.

При виникненні пожежі в населеному пункті або на виробництві, в першу чергу треба сповістити про це за **телефоном-101** в пожежну частину, а потім сміло вступати в боротьбу з вогнем. Коли пожежа виникнула, рахунок часу ведеться не на хвилини, а на секунди; у цей момент ніколи пригадувати, де і які засоби гасіння пожежі розташовані, як ними користуватися, потрібно заздалегідь знати місце розташування всіх засобів гасіння пожежі і порядок приведення їх у дію. Це в першу чергу ставиться до різноманітних протипожежних установок і водопроводів. Але крім цих засобів варто застосовувати підготовлений протипожежний інвентар, пінні, порошкові й вуглекислотні вогнегасники, а також підручні матеріали, що володіють дією і гасять (пісок, земля й ін.).

Пальні рідини, а також електропроводку, що зайнялася, водою гасити не можна. Бензин, гас, різноманітні органічні олії і розчинники варто гасити піском, землею, пінними і порошко-вими вогнегасниками, а якщо осередок пожежі невеличкий – накрити його азбестовим або брезентовим покривалом, важкою тканиною або одягом, змоченим водою. Електропроводку, що горить, гасити можна тільки переконавшись, що з неї знята напруга.

Кожний працюючий при гасінні пожежі в населеному пункті (на виробництві) зобов'язаний стежити за станом будівельних конструкцій і технологічного устаткування й у випадку небезпеки, негайно попереджати всіх учасників ліквідації пожежі. Потрібно бути уважним при наявності обвислих або обірваних (обгорілих) електричних проводів; не з'ясувавши, що провід знеструмлений, варто вважати його під напругою і приймати відповідні міри безпеки.

Пожежі впливають на людей своїм сильним психологічним ефектом. Відомо, що паніка серед людей навіть при невеличких пожежах служить причиною значних жертв. Знаючи правила поведінки, людина, захоплений цією бідою, у будь-якій обстановці зможе не тільки вистояти, спасти своє життя, але і зробити допомогу у порятунку - іншим людям та збереженню матеріальних цінностей від вогню.

Гасіння легкозаймистих і горючих речовин, до яких відносяться нафтопродукти, що мають температуру спалахування нижче 45 °С, має ряд особливостей.

Легкозаймісті і горючі рідини на складах зберігаються у резервуарах різної ємності і будови, а також у тарі залізних бочках. На об'єктах господарської діяльності можливі випадки зберігання їх у бочках, бідонах і т.д. У домашніх умовах вони зберігаються у металевій і пластмасовій тарі: бідонах, каністрах і т.д.

Гасіння пожеж легкозаймистих і горючих речовин включає два періоди: період локалізації і період ліквідації. У перший період основною задачею є обмеження поширення вогню, рідин, що розлилися, на інші ємності. На другому етапі здійснюються заходи по безпосередній ліквідації горіння.

Невеликі вогнища горіння розлитої рідини чи займання рідини в окремій тарі можна ліквідувати первинними засобами пожежогасіння, а саме: ізоляцією шляхом засипання вогнища горіння рідини піском (землею); ізоляцією вогнища горіння шляхом накриття вогнища горіння кошмою (брзентом); гасінням горючої рідини шляхом використання пінних і порошко-подібних вогнегасників.

Для гасіння займань не завжди можна користуватися водою або піною. **Небезпечно** спрямовувати, наприклад, водяний струмінь на палаючу електропроводку чи на електроустановки, що знаходяться під напругою, так як при цьому людина може бути уражена струмом, оскільки вода є гарним провідником. Тому перед початком гасіння **необхідно зняти напругу** з палаючих електропроводок і електромереж.

Якщо цього зробити не можна, то для гасіння необхідно застосовувати вуглекислотні або порошкові вогнегасники, склади яких не проводять електричний струм.

При гасінні пожеж у будівлях необхідно дотримуватись наступних заходів безпеки:

1. Згідно діючих правил, до безпосереднього гасіння пожеж не допускаються підлітки до 18 років, вагітні і годуючі груддю жінки, інваліди, глухонімі і психічно хворі.

2. Кожний працюючий по гасінню пожежі зобов'язаний слідкувати за зміною обстановки, станом перекриттів, стін, сходових клітин, щоб уникнути загибелі людей при їх обваленні і у випадку виникнення небезпеки негайно попередити всіх працівників на ділянці і керівника гасіння.

3. При явній загрозі обвалення особовий склад виводиться у безпечне місце. Для швидкого оповіщення людей, що працюють у небезпечній зоні, керівники гасіння пожежі встановлюють єдині сигнали і доводять їх до всього працюючого складу.

4. При роботі слід враховувати можливе отруєння людей окислом вуглецю. Необхідно передбачити використання ізолюючих протигазів (або протигазів з додатковими патронами ДП-1) або, за їх відсутності, частіше підмінювати пожежників, особливо тих, що працюють на верхніх поверхах приміщень.

5. Для захисту тіла від опіків пожежники повинні бути одягнуті у відповідний одяг, мати протипожежне спорядження: сталеві каски, рукавиці, пояси, сокири. Працювати без бойового одягу і спорядження забороняється.

6. При наявності даних про витік газу необхідно входити в приміщення в ізолюючих протигазах і провітрювати його.

7. Заборонено залишати без нагляду ствол, навіть після припинення подачі води.

8. При роботі на височині слід застосовувати страхувальні пристосування - для виключення можливості падіння працюючих.

9. До початку вскриття і розбирання конструкції необхідно знеструмити всі розташовані на ділянці роботи електричні мережі, відключити всі газові мережі і прилади.

10. При необхідності звалювання димових труб, обгорілих опор чи частин будівлі повинно проводитися під керівництвом керівника гасіння пожежі і після виведення з небезпечної зони людей і техніки.

При гасінні легкозаймистих і горючих рідин необхідно дотримуватись наступних заходів безпеки:

1. Гасіння пожеж з горючими рідинами може ускладнюватись розривами резервуарів, вскипанням і викидами нафто-продуктів і розповсюдженням вогню по місцевості. Кожний робітник зобов'язаний слідкувати за зміною обстановки, при явній загрозі вибуху, вскипання, викидів і розливань горючої рідини особовий склад виводиться у безпечне місце.

2. Для швидкого оповіщення людей, що працюють у небезпечній зоні, керівник гасіння пожежі **зобов'язаний** встановити єдині сигнали і довести їх до всього особового складу.

3. Працюючи із піною, розчинами піноутворювачів, особовий склад повинен уникати потрапляння їх на шкірні покриви і особливо на слизову оболонку очей. При потраплянні піноутворювача слід промити очі 2-процентним розчином борної кислоти.

4. Пінні вогнегасники не допускається застосовувати для гасіння приладів і устаткування, що знаходиться під напругою електричного струму більш як 36 В, а також для гасіння речовин і матеріалів, що взаємодіють з водою.

5. Перед пуском у дію вуглекислотного (бромметилового) вогнегасника розтруб (розпилювач) повинен бути спрямований у сторону вогню. Братися рукою (голою) за розтруб працюючого вуглекислотного вогнегасника не можна гасіння речовин і матеріалів, що взаємодіють із водою.

6. Перед застосуванням пінного вогнегасника його вихідний отвір необхідно прочистити підвішеною до ручки шпилькою.

У випадку якщо пожежа застигла вас у лісі або степу, не варто приймати поспішне, часом необдумане рішення. Звичай-но люди, налякавшись вала вогню, що насувається, намагаються бігти в протилежну сторону від вогню, не оцінюючи швидкості його прямування. При виявленні поруч із собою вала вогню, що насувається швидко, степової або низової лісової пожежі потрібно переборювати кромку пожежі проти вітру, накривши голову верхнім одягом. Виходити з зони будь-якої лісової пожежі, швидкість поширення якого

невелика, потрібно також у навітряну сторону, використовуючи відкриті простори (галя-вини, просіки, дороги, ріки, струмки і т.д.), а також ділянки листяного лісу.

При саморятіванні і рятуванні інших людей у будинках, охоплених вогнем, діяти необхідно швидко, оскільки основними небезпеками є висока температура повітря, задимлення, наявність небезпечних концентрацій різноманітних продуктів згорання, можливі завалення будівельних конструкцій. Помешкання, що горить, потрібно переборювати, накривши голову мокрою ковдрою, щільної тканиною або верхнім одягом; через сильно задимлення помешкання краще рухатися повзиком або пригнувшись. Двері в задимлене помешкання треба відчиняти обережно, інакше швидкий приток повітря викликає спалах полум'я. Увійшовши в помешкання, де можуть бути люди, варто окликнути їх; шукаючи постраждалих, треба пам'ятати, що діти від страху часто ховаються під ліжку, у шафу, забиваються в куток і інші місця. Отримавши опіки необхідно зробити негайну першу допомогу; у разі необхідності надається допомога потер-пілим.

Боротьба з масовими природними та техногенними пожежами, пов'язана з виконанням великого обсягу землерийних робіт, використанням значних сил ЦЗ від державної протипожежної охорони до об'єктових протипожежних формувань (команди пожежогасіння, лісопожежні команди, відділення пожежогасіння, ланки пожежогасіння).

З метою забезпечення правопорядку, попередження та припинення випадків мародерства, розкрадання матеріальних цінностей в містах, населених пунктах, на об'єктах господар-ської діяльності та територіях, де є загроза виникнення та при виникненні надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру, на допомогу службі охорони громадського порядку МВС України створюються формування, групи з охорони громадського порядку ЦЗ (команди, групи, ланки), основними завданнями яких є:

забезпечення особистої безпеки громадян, захист їх прав і свобод, законних інтересів під час виконання заходів цивільного захисту з попередження та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;

запобігання правопорушенням та їх припинення під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;

охорона і забезпечення громадського порядку під час проведення заходів цивільного захисту та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;

забезпечення безпеки дорожнього руху під час проведення евакуації населення, матеріальних та інших цінностей із осередків ураження (зараження) та зон катастрофічного затоплення;

охорона суб'єктів господарської діяльності та об'єктів комунального господарства в осередках ураження та зонах зараження;

приймання участі у поданні соціальної та правової допомоги громадянам в осередках ураження та зонах зараження.

Формування охорони громадського порядку ЦЗ можуть бути як територіального, так і об'єктового призначення.

Для забезпечення пасажирських та вантажних перевезень в період загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру та в умовах проведення пошуково-рятувальних та інших невідкладних робіт в осередках ураження і зонах зараження та населення, яке потерпіло внаслідок надзвичайних ситуацій, створюються спеціальні транспортні підрозділи - автомобільні колони для перевезення населення і вантажів та автосанітарні загони для перевезення постраждалих внаслідок надзвичайних ситуацій.

Особливо важливе значення набуває зв'язок в надзвичайних умовах мирного часу, коли виникають великі промислові аварії, катастрофи, стихійні лиха, коли в лічені хвилини необхідно віддати розпорядження на рятування людей, на приведення в готовність сил ЦЗ, організацію взаємодії та організувати оповіщення населення про загрозу виникнення або виникнення НС.

Зв'язок організується у відповідності з рішенням керівника ЦЗ, вказівками керівника управління (відділу) з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення області (міста обласного підпорядкування, району) і розпорядженням вищестоячого органу управління. Відповідальність за організацію зв'язку несуть керівники управлінь (відділів) з надзвичайних ситуацій і цивільного захисту населення, штабів ЦЗ та з НС об'єктів, а за її підготовку і безперервну роботу – відповідні керівники.

Для розгортання і забезпечення зв'язком керівник цивільного захисту (уповноваженого з ліквідації НС) в осередках ураження (зараження) використовуються територіальні та об'єктові формування ЦЗ (команди зв'язку району, міста обласного підпорядкування, групи та ланки зв'язку).

Група зв'язку має: ланку радіозв'язку, ланку телефонного і рухомого засобів зв'язку та ланку оповіщення, вантажний автомобіль, мотоцикл. Група комплектується засобами зв'язку за рахунок суб'єкта господарської діяльності на якому вона створена.

Крім табельних засобів зв'язку в умовах НС можуть використовуватися і сучасні засоби зв'язку (спутникові системи, дво-сторонні радіотраслятори, дводіпазонні трансівери, радіотелефонна транкова система для рухомих засобів зв'язку тощо).

З метою завчасного виводу (вивозу) населення із районів стихійних лих, аварій, катастроф та зон радіаційного забруднення місцевості і хімічного зараження та катастрофічного затоплення у якості одного із засобів захисту від можливих факторів ураження здійснюється евакуація населення, якщо життю і здоров'ю людей буде загрозувати небезпека.

9. Евакооргани створюються: у районах (містах обласного підпорядкування) - рішенням районної державної адміністрації (виконкому міської Ради); у сільських (селищних) Радах – рішенням виконкому сільської (селищної) Ради; у суб'єктів господарської діяльності - наказом керівника підприємства, установи або організації.

До евакоорганів відносяться: евакокомісії (районні, міські, селищні, сільські і суб'єктів господарської діяльності); приймальні та збірні евакуаційні пункти.

Завдання формуванням ставлять їх керівники суб'єктів господарської діяльності і уточнюють у залежності від обстановки, що склалася в районі (місті обласного підпорядкування, на об'єкті господарської діяльності).

При постановці завдань формуванням ЦЗ необхідно враховувати ступень підготовки керівного складу та фахівці, призначення формування, ступінь підготовки та компетенстність особового складу до дій в умовах надзвичайних ситуацій, укомплектованість особовим складом, технікою, засобами індивідуального захисту та іншим майном.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 року №5403- VI.
2. Закон України від 12 січня 2012 року №4312-VI «Про професійний розвиток працівників»
 - Постанови Кабінету Міністрів України : від 26 червня 2013 року № 443 «Про затвердження Порядку підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту».
 - від 26 червня 2013 року №444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях» -від 23 жовтня 2013 року №819 «Про затвердження порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту»
 - від 9 жовтня 2013 року №787 «Про затвердження Порядку утворення, завдань та функції формувань цивільного захисту»
3. Порадник майстру виробничого навчання курсів цивільного захисту.
 4. Курс лекцій.

ПІСЛЯМОВА

Наслідки аварій, катастроф та стихійного лиха ставить проблему ліквідації та мінімізації негативних наслідків від них в ряд найбільш актуальних і важливих завдань керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією та здійсненням заходів цивільного захисту.

Разом з тим, практична діяльність та компетентність керівного складу та фахівців, їх ефективність щодо організації протидії аваріям, катастрофам та іншим надзвичайним ситуаціям, незавжди відповідають вимогам забезпечення необхідного рівня безпеки людини на сучасному етапі розвитку суспільства, особливо на місцях.

Суттєві недоліки в організації оперативного реагування на надзвичайні ситуації, прийнятті своєчасних і адекватних оперативній обстановці рішень, а також в проведенні аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт свідчать про недостатній рівень підготовленості керівного складу та фахівців.

Як свідчить аналіз, ці причини у більшості випадків породжені відсутністю достатнього досвіду та необхідних знань у керівників і фахівців всіх ланок. Відмовою від навчань, за відсутності фінансування чи її зміною.

Внаслідок цього виникли протиріччя між зростаючою кількістю надзвичайних ситуацій, до ліквідації яких залучаються засоби єдиної державної системи цивільного захисту, та недостатньою якістю функціонування органів державного управління у надзвичайних ситуаціях, не спроможністю людей прийняти адекватні рішення.

